

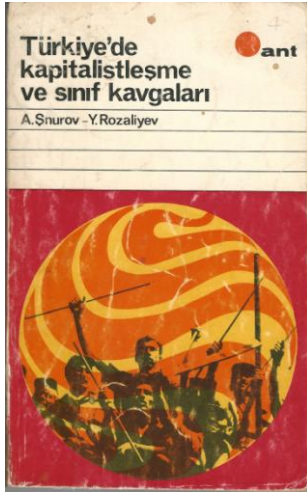
TÜRKİYE İŞÇİ SINIFINI YABANCILARDAN ÖĞRENMEK (!)

22 Kasım 2021

Yıldırım Koç

Türkiye sosyalist hareketinin birçok kesiminin en büyük zaaflarından biri, bir taraftan “somut şartların somut tahlili” ifadesini sık sık kullanırken, kendi ülkemizi yabancı kaynaklardan öğrenme çabasıdır. Bunun en çarpıcı örneği de, Türkiye işçi sınıfını Şnurov’dan, Rozaliyev’den, Şişmanof’dan öğrendiğini sanma alışkanlığıdır. Bir de Radmir Platonovich Korniyenko var Onun **Türkiye’de İşçi Hareketi (1918-1963)** kitabını Amerikalılar İngilizce’ye çevirip 1967 yılında yayımladılar (**The Labor Movement in Turkey**, U.S.Department of Commerce, Washington,D.C., 1967). Bildiğim kadarıyla, şimdiye kadar bu kitabın yalnızca bir bölümü, **Sosyalist Parti İçin Teori-Pratik Birliği** aylık dergisinin 1971 yılı Nisan ayında yayımlanan 4. sayısında “Türkiye’de İşçi Hareketleri: 1923-1939” başlığıyla yer aldı (s.48-70). Onu da kaç kişi okudu, bilemiyorum.

Türkiye’de sosyalist hareketin çeşitli kanatlarının Türkiye işçi sınıfının özellikle İkinci Dünya Savaşı sonuna kadarki tarihine ilişkin yaptığı değerlendirmelerin önemli bir bölümü Şnurov, Rozaliyev ve Şişmanof’a dayandırılmaktadır.

Şnurov’un 1929 yılında yayımlanan ve orijinal adı **Türk Proletaryası** olan kitabı, dilimize Güneş Bozkaya tarafından çevrildi ve Ant Yayınları tarafından Rozaliyev’in kitabıyla birlikte “**Kemalist Devrim ve Türkiye Proletaryası**” adıyla 1970 yılı Eylül ayında yayımlandı. Şnurov’un kitabı daha sonra Yar Yayınları tarafından (yine Güneş Bozkaya’nın çevirisiyle) 1973 yılında **Türkiye Proletaryası** adıyla basıldı. Rozaliyev’in “**27 Mayıs Sonrası Kapitalist Gelişme ve Sınıf Mücadeleleri**” başlıklı kitabı, M.Anibal’ın çevirisiyle, Ant Yayınları tarafından Şnurov’un kitabıyla birlikte basıldı.

Şişmanof’un kitabı ise ilk olarak Sofya’da Narodna Prosveta tarafından **Türkiye’de İşçi ve Sosyalist Hareketi** adıyla (Tuğrul Deliorman’ın çevirisiyle) yayımlandı. Kitabın Türkiye’de basımı ise 1978 yılında gerçekleşti. Kitap,

A.R.Zarakolu tarafından “hazırlanarak” (bazı değişiklikler yapılarak) Belge Yayınları tarafından basıldı.

Bu kitaplar tabii ki yararlıdır ve mutlaka incelenmelidir. Ancak yalnızca veya ağırlıklı olarak bu kitaplara dayanılarak Türkiye işçi sınıfını ve Türkiye’de sınıflar mücadelesini anlamaya çalışmak, son derece yanlış sonuçlara götürür. Türkiye sosyalist hareketinin çeşitli kesimlerinin işçi sınıfına ilişkin gerçek dışı değerlendirmeler yapmalarında, kolaylıkla kendilerini bu kitaplara sınırlamalarının rolü çok büyüktür. Halbuki bu kitaplar iki açıdan son derece yetersizdir ve hatalıdır.

Şnurov ve Rozaliyev, Sovyetler Birliği yurttaşlarıdır. Çalışmalarındaki yaklaşımda, yazdıkları dönemde Sovyetler Birliği’nin Türkiye’yle ilişkileri, Kemalizm’e bakışı, Türkiye’de Kemalistler ile Sovyetler Birliği’ne bağlı ve bağımlı Türkiye Komünist Partisi arasındaki ilişkileri ön plandadır. Bilimsel nesnellik yerine, ideolojik ve politik çizgilerin gerekçelerini oluşturma çabası vardır.

Şişmanof ise 1955-1963 döneminde Bulgar resmî basın ajansı olan BTA’nın muhabiri olarak Türkiye’de kalmış, “Türkiye’de zararlı faaliyetleri tespit edildiği” iddiasıyla sınır dışı edilmiştir. (Sayılğan, A., **Türkiye’de Sol Hareketler (1871-1973)**, Üçüncü Baskı, Otağ Yay., İstanbul, 1976, s.28-29)

Bu kitapların yetersizliğinin birinci nedeni, bu nedenlerle bilimsel nesnellikten uzaklıktır.

İkinci neden, bu yazarların hiçbirinin Türkiye işçi sınıfını yakından tanıma olanağının olmamasıdır.

Sıradan işçileri tanımayan, onların arkadaşı olmayan bu yazarlar, büyük olasılıkla kendilerine aktarılan değerlendirmeler temelinde ve basılı kaynaklardan yararlanarak bu kitapları yazdılar. Bu kitapların kaynakçaları incelendiğinde, bunların, günümüzde sıradan bir üniversite öğrencisinin bu alanda yaptığı çalışmada yer alan kaynaklardan çok daha az ve sınırlı olduğu görülmektedir.

Bilimsel nesnellikten uzak bir biçimde ideolojik ve politik kaygılarla ve işçi sınıfıyla hiç doğrudan temas ve ilişki olmadan son derece yetersiz kaynaklarla yazılan bu kitapların bir dönem Türkiye sosyalistlerine yol göstermiş olması gerçekten üzüntü vericidir. Dünyayı böylesine yanlış gözlüklerle görürseniz, Türkiye işçi sınıfının durumu ve potansiyelini yanlış değerlendirirsiniz, ikide bir hayal kırıklıklarına uğrarsınız; ardından da başka toplumsal, dinsel ve etnik hareketlere umut bağlarsınız.